יה ט מ בניטיי, בי נכוכות סד.] הוריות יד., ג) סנהדרין ק:, ד) בס"א: שמד, ה) [ל"ל

נמס. יעב״דן,

תורה אור השלם

ו וְזֶה דְּבָר הַשְּׁמִטְּה שָׁמוֹט בָּל בַּעַל מַשַּׁה יָדוֹ אֲשֶׁר יַשֶּׁה בְּרַעֵהוּ לֹא יִגֹּשׁ אֶת

יַשְׁרוֹ הְּנֵי בְּנְיהוּ לֹא יְגִּשׁ הְּוֹל הְעָהוּ הְלִינִי דברים טו ב 2 בְּל יְמֵי עָנִי רְעִים וְטוֹב לֵב מִשְׁהָת תְמִיר:

3 מסיע אבנים יעצב בהם

בּוֹקַעַ עַצִּים יִּפְּבֶן בְּם: בּוֹקַעַ עַצִּים יִפְּבֶן בְּם: קהלתיט

הגהות הב"ח

(א) גבו' שמע הל טבלא.

לא אודעיה תרעומת אית ליה עליה שלומי:

שם חייתיה בכפיה. נ"ב ס"א אייתי בכיסיי אכליה בכריסיה: (ד) -----

קול טכלה שתולין בקרש אחד זוג ענבל השקלנ״ה

בלע"ו: (ה) ד"ה עד וחל

אכליה בכרסיה זוול היה לוכל: (ו) ד"ה כחשיבותיה וכו' ורגילין משום חשיבות

לכבדו במיני: (1) ד"ה זה

רחמו כמה עניים הוא רואה:

לחתן כמה עביים הוא רחה: (ח) תום' ד"ה ואין השביעית וכו' בשושבינות לא יגוש לא שייך ביה למימר: (ט) בא"ד

בחלי ימיו יעובנו דפסק כלישנא קמל דפ״ק דמכות

בחלי ימיו והמשפט היא שאין

השביעית משמטתה ונקט לישנא דקרא אבל לא היתה כוונת ר"ת להגיה ולתקן את

דאית ליה וכו':

. . . משלי טו טו

בח א מיי פ"ז מהלכות נמ ב מיי שם הלכה ז טור שם: ם ג מיי׳ שם הלכה ד טור

בא ד מיי׳ שם הלכה ג:

רבינו גרשום

קודם זמן שושבינות נמי: קהם המן שושבינות נמי: ואין בה משום רבית. אם החזיר לו זה יותר דלאו לשם רבית יהיב ליה אלא לשם מתנה: דלא קרינן ביה לא יגוש. דהיכא דמצי ביה לא יגוש. דהיכא זמצי למתבעיה כל זימנא אם לא קבע לו זמן קרינן ביה לא יגוש ושביעית משמטתו. אכל הא הואיל ואיז נגכית י אלא בעונתה לית ביה משום אלא בעונתה לית ביה משום לא יגוש. ואין הבכור נוטל פי שנים בה. בשושבינות שחזרה לאחר מיתת האב שהיו חייבין לאביו: הוה במתא. כשנשא חבירו אשה והיה חייב להחזיר למיתי לחופתו והלכך אף דלא אתא אפי׳ הכי חייב לשלוח לו סבלונות משום דנגבית בב"ד. ואי לא ידע דעבד חופה כגון דהוה בשוקי בראי אך דשמע קל טבלא שמקרקשין בזוג סימן שיתקבצו לחופה איבעי ליה למיתי. ואי לא ארא אפי׳ הכי חייב להחזיר אתא אפי׳ הכי שהוא רחוק לו: לא שמע. שהוא רחוק הרבה משכונתו: איבעי ליה שיודיעו. שיבא: תרעומת אית ליה. גביה שלא זימנו לסעודתו אבל מיהו שלומי לישלם סבלונותיו. אבל הואיל שלא אכל שם צריך לנכות לו מן השושבינות: ועד כמה. צריך שינכה לו: אמר אביי נהגו בני גננא עד אמו אביי נווגו בני גננא כו זוזא שוה בכריסיה. כלומר שוה זוז אוכל אדם כשהוא ר׳ זוזי לשושבינותו ועכשיו כשמחזיר לו סבלונותיו ולא אכל לחופתו משלם פלגא מב' זוזין והאי דאמר עד י זוזא אתא בכריסיה היינו היכא דלית מאכל כל כך כי אם לצמצם: מיכן ואילך. כלומר יתר על כן שאם שושבינו זה אדם חשוב ולא זמנו לסעוד בחופתו והיה חייב לזה בשושבינו ר׳ זוז ינכה לו מאותו דורון . זוז משום דאם היה הוא שם היו משימין לפניו רתי חייי---כפי חשיבותו (ד' זוזי ינכה לו מאותו). ולא היה שוה לר באותם). דלא חידו שודו פחות מג' זוז והרביעי יחזור לו: עשה עמו. בשושבינו: עלמא הביא עמו לשמחו. ועשה עמו אידך חופתו רצועא מפוי ושהוא למד בצועא מפני (שהוא למד או מפני) אימת בני אדם ובקש שיפרע לו שושבינות בצנעא בלא קול יכול לומר לו זה לא אשלם כי אם בפומבי אני רוצה לשמוח עם אנשים הרבה לשמווז עם אנשים זהבה בחופתו כמו ששמחתי עמו דבצניעות לא הוי שמחה כלום. וכל הני דלקמן מצי למימר הכי: באחת. כשנשא אשה אחת בקש שיפרע לו כשהוא נושא שתים כאחת לא הויא כל כך שמחה בשתי צרות אלא יכול לומר כשתשיא לבנך או לאחיך בתולה אחת או אשה ראשונה אפרע לך שאני רוצה לשמוח עמך כמו ששמחתני אתה:

עתיר נכסי. זה הוא עשיר

נכסים וכרמים שבחוץ:

עתיר פומבי. זה שיש לו

ואין השביעית משממתה. דלא קרי ביה לא יגוש מכאן היה מביא ר"ת ראיה דקיימא לן כלישנא בתרא דפרק קמא דמכות (דף ג: ושם ד"ה א"ד) דאמר רב יהודה אמר שמואל המלוה את חבירו לעשר שנים אין שביעית משמטתו ואע"ג דאתי לידי לא יגוש השתא

מיהא לא קרינן ביה לא יגוש דהכי נמי משמע הכא דכיון דלא קרינא ביה בשושבינות (ס) לה שייך ביה למימר דשביעית משמטתה ועל ידי כן מגיה ר׳ יעקב מה שיסד הפייט ר' אליהו הזקן זמן עשר כסף כי ילונו בחלי ימיו יעובנו (ט) ולישנא קמא דפרק קמא דמכות (שם) אית ליה דהמלוה לחבירו לי׳ שנים שביעית משמטתו ואין ר״ת פוסק כן אלא כלישנא בתרא דאית ליה אין שביעית משמטתו (י) ומגיה זמן עשר כסף כי ילונו ולא במשפט בחלי ימיו יעזבנו ואין נראה לר"י ראיה מכאו דלא שייכא כלל שושבינות למלוה שהרי מכמה דברים הם חלוחים זה מזה כדמשמע הכא והכא הכי פירושו אין שביעית משמטתו דלא קרינא ביה לא יגוש ושמא לעולם לא יבא לידי לא יגוש שיכול לומר לו בבתולה אני עושה עמך א או שמא לא ישא אשה אבל מלוה שלבסוף בא לידי לא יגוש שביעית משמטתה:

ראין הבכור נומל פי שנים דהוה ליה ראוי בו'. ואפילו למאן דחמר לעיל בפ׳ יש נוחלין (דף קכד:) מלוה לא הוי ראוי שושבינות מיהא הוי ראוי כי שמא לא יפרע לו לעולם: עשה עמו באחת ובקש לעשות עמו בשתים. פי׳ שיפרע לו בשתי נשים בכל אחת חלי שרולה לישא זו אחר זו יכול לומר באחת אני עושה עמך כדרך שעשית עמי ולא אטרח בשתים והר"ר יצחק בר מרדכי פירש דגרסינן איפכא עשה עמו בשושבינות בשתי נשים ובקש שיעשה עמו באשה אחת יכול לומר לו כשתשא אשה אחרת אביא לך בשתים פי' ולא אתן לך הכל בואת האשה ומיהו נירסת הספרים אתי שפיר כדפרישית:

זה שיש לו אשה רעה ומוב לב משתה תמיד זה שיש לו אשה מובה רבי ינאי אמר כל ימי עני רעים זה איסטנים וטוב לב משתה תמיד זה שדעתו יפה רבי יוחנן אמר כל ימי עני רעים זה רחמן

ומוב לב משתה תמיד זה אכזרי ורבי יהושע בן לוי אמר כל ימי עני רעים זה שדעתו קצרה ומוב לב משתה תמיד זה שדעתו רחבה

שעשיתי לך וכן כל הנך דמפרש ואזיל: לכשחשה אשה החרם. לא אשמחך יותר ממה ששמחתני שאיני חפץ בשמחה יתירה:

עסיר בנכסין. עשיר משדות וכרמים וזיתים הנראין לבריות וגם עתיר פומבי עושר הגלוי כגון רוב בהמות שהכל יודעים בהן: זהו

בעל אגדה. שדורש בכל מקום ברבים בבתי משתאות שדורש בימים טובים והכל נאספין לשמוע ויש לו קול חכמה. ובא להשמיענו שמתוך שאין

אגדות לריכות עיון יכול לדרוש בכל מקום: **עסיר סלעין.** שולחני שמשתכר תמיד במיני מטבעות: **עסיר הקוע.** יש מפרשין שיש לו בחים

הרבה ומשתכר בהן חדיר ומיקרי הכי על שם ויעקב חקע את אהלו (בראשית לא) ולי נראה כדאמרינן במנחות (דף פה:) תקוע אלפא לשמן עיר

היא ומשם היו מביאים שמן למנחות. ודימה למטבעות ולשמן את הפלפול על שם שמרויח יום יום חדיר בפלפולו טעמים הרצה כשאר המטבעות

וטעמי השמן שמביאין ממקוע: **עסיר משח.** אנשי מדות (במדבר יג) מתרגמינן אינשי משחן. עמיר בדבר המדוד כגון תבואה שאין משתכרין בה מדיר אלא מכניסיו אותה לאוצר ולכשתגיע עת מכירה או ימכרנה וישתכר. והיינו נמי עתיר כמס כמו כמוס עמדי חתום באוצרותי (דברים לב)

דבר שמכניסין לאוצר: זהו בעל שמועות. שיודע הלכות ומימרות האמוראין ולכשיגיע עת הוראה יגלה שמועותיו: גמרא. סוגיית גמרא

ותרולי משניות וברייתות וזהו עיקר הגמרא שאם לא הגמרא אין למדין הלכה מתוך משנה כדאמרינן התנאים מבלי עולם (סוטה דף כב.): זה בעל גמרא. שממית עלמו לכוין הלכות ולחרץ הוויות: רבא אמר איפרא. כל ימי עני רעים זה בעל משנה שאינו יכול להורות הלכה

מתוך משנתו וגם כי כשחולקות זו על זו אינו יכול לחרץ וטוב לב זה בעל הגמרא שיודע משניות על עיקרם ובקי בטעמיהם ויש

בידו כח להורות הלכה למעשה: יעלב. לשון בעלבון מאכלנה (בראשית ג): זה בעל משנה. ששונה משניות כל היום ואין לו אלא לער

שמתקשה בטעמיהן ואינו יודע לפרש: יסכן. לשון חמימות כמו ותהי למלך סוכנת (מלכים א א). כלומר שנהנה מהן: זה איסטנים.

ואיז השביעית משממתה ואיז הבכור נומל בה פי שנים: נגבית בב"ד מאי מעמא כמלוה דמיא ואין בה משום רבית דלאו אדעתא דהכי יהב ליה ואין השביעית משממתה דלא קרינא ביה ילא יגוש ואין הבכור נוטל פי שנים דֹהוה ליה ראוי ואין הבכור נוטל בראוי כבמוחזק אמר רב כהנא יכללא דשושבינותא הוה במתא איבעי ליה למיתא 🐠 שמע קל מבלא איבעי ליה למיתא לא שמע קל מבלא איבעי ליה לאודועיה ® תרעומת אית ליה שלומי משלם ועד כמה אמר אביי ינהגו בני גננא עד זווא 🌣 אייתא 🤄 בכפיה אכליה בכרםי' עד ארבעה משלם פלגא מכאן ואילך איניש איניש כחשיבותיה תנו רבנו עשה עמו בפומבי ובקש לעשות עמו בצגעא יכול לומר לו בפומבי אעשה עמך כדרך שעשית עמי יעשה עמו בבתולה ובקש לעשות עמו באלמנה יכול לומר לו בבתולה אעשה עמך כדרך שעשית עמי עשה עמו בשניה ובקש לעשות עמו בראשונה יכול לומר לכשתשא אשה אחרת אעשה עמך עשה עמו באחת ובקש לעשות עמו בשתים יכול לומר לו באחת אעשה עמך כדרך שעשית עמי תנו רבנן עתיר נכסין עתיר פומבי זה הוא בעל הגדות עתיר סלעים עתיר תקוע זהו בעל פלפול עתיר משח עתיר כמם זהו בעל שמועות יהכל צריכין למרי חמיא גמרא יאמר רבי זירא אמר רב מאי דכתיב בל ימי עני רעים זה בעל גמרא ומוב לב משתה תמיד זה בעל משנה רבא אמר איפכא והיינו דאמר רב משרשיא משמיה דרבא מאי דכתיב נמסיע אבנים יעצב בהם בוקע עצים יסכן בם מסיע אבנים יעצב בהן אלו בעלי משנה בוקע עצים יסכן בם אלו בעלי גמרא רבי חנינא אמר כל ימי עני רעים

מדלונום

דרבית יהיב ליה. שאם רלה פוחת לו אלא מתוך שמחת ריעות הרבה בדורון: דלח קרינה ביה לה יגוש. שאינו יכול לדחקו בב"ד בשביעית שהרי לא הגיע זמנו עד שישא הוא אשה ויחזיר לו או דאינה נגבית אלא בב"ד בעונתה כדאמרינן במסכת מכות (דף ג:) המלוה את חבירו לעשר שנים אין שביעית משמטתו אף זה לא הגיע זמנו עד לאחר שביעית הלכך בשביעית אכתי לא מטא זמניה שיוכל לנוגשו דעדיין לא נשא אשה: דהוי ליה ראוי. ופסקינן הלכתא בפרק יש נוחלין (לעיל דף קכה:) חין הבכור נוטל פי שנים במלוה בין שגבו הרקע בין שגבו מעות: הוה במתח. אותו שעליו להחזיר שושבינות הוה בנייר כשנה להובה להובה להובה ליניה לשמחתו: איבעי ליה למיתי. ונגבית בב"ד: קול טבלת. ווי חשקלנ"ח בלע"ז שהיו משמיעין קול לבא לשמוח עם החתן: חיבעי ליה לחודועי. ומדלא אודעיה מרעומות אית ליה עליה כדמפרש ואזיל אבל שלומי מיהא משלם: עד כמה. דהא ודאי לריך לנכות דמי אכילתו שהרי לא אכל עמו: עד זווא (ס) כו'. זווא סים אוכל הלכך זוזה פוחת מדמי שושבינותו. הית דגרסי עד זווא אייתיה בכפיה אכלי בכסיה בבטנו כמו בית הכוסות אי

נמי בכרסיה: עד ארבע. אם נתחייב

ד׳ זוזים משושבינותו: משלם פלגא.

דכיון דמביא ד' רגילין להאכילו בריוח

עד שני זחים וכיון דלא אכל יפחות

שנים מן הד׳: 'לחשיבותיה. לפי

מה שהוא חשוב ומביא הרבה ורגילין (1) לכבדו במיני מעדנים

יפחתו לו מדמי שושבינותו כפי מה

שהיה אוכל: עשה עמו בפומבי.

בגלוי שמחה מפורסמת וזה שחזר ונשח

גם הוא אשה בקש לעשות חופתו

בלניעות או לפי שעת לרהף היא או

שרולה ללמלם סעודתו ואינו חושש

להרבות אוכלין: בפומבי אני עושה עמך. בשמחה יתירה אני חפץ כמו

דלדעת כן הלווהו שיחזיר לו בעונת

שמחתו ופרעון הולך אחר קביעות

זמן שקבע לו המלוה: דלאו אדעתא

ואין שביעים משמטחה. אם עברה שביעית בינתיים קודם שחזר זה

ונשה גם הוה השה: וחין בכור נוטל פי שנים. היכה דחורת להמלע

כדתניא לעיל [קמד:]: נגבית בב"ד מ"ט מפני שהיא כמלוה ה"ג לה.

ובספרים כתוב נגבית בב"ד וחוזרת בעונתה מ"ט מפני שהיא כמלוה

לטזי רש"י

אשקלנ"א אישקיליט"א]. זוג [אישקיליט"א (פעמון קטן).

מוסף רש"י

למרי חטיא. למי שקבן תבואה למכור, כלומר לפי שקכן שמועות (ברכות סד.). כל ימי עני רעים זה בעל גמרא. שקשה ללמוד מרוב קושיות וסוגיות שיש בו (סנהדרין ק:). זה בעל משנה. נוסה ללמוד (שם). רבא אמר איפכא. דנעלי תלמוד נהנין מיגיעו שידעו להורות איסור והיתר, אבל בעלי משנה שונה ואינו יודע מהו אומר, דאין מורין הלכה מתוך משנה (שם).

מוסף תוספות

א. דדילמא נסיב אלמנה והוא עשה עמו בבתולה.

רבינו גרשום (המשר)

בביתו אצורין: עתיר כמס. זהו שיש לו פקדונות של אלא בבית אצורים. ששומע מפי רבו ויודע מה ששומע ואינו מחודד כל כד שידע זה בעל גמרא שאין אדם יכול להורות איסור והיתר

מי שדעתו קלה ולבו 🔊 נמאס בכל דבר מגונה שהוא רואה: יפה. שסובל הכל דאינו מזיק לו שום לכלוך ושום דבר מיאוס: קלרה. כמו עלרן וקפדן עינו רעה בשלו ובשל אחרים: זה רחמן. כמה (י) ענינים הוא רואה וכמה מאורעות שלבו בוכה חדיר עליהן: ואמר

עומד מומבר. יוה שיש לו בעומד מומבר. יוה שיש לו המשתה ויש לו [שם] שהוא חכם: עתיר סלעין. שיש לו כסף וזהב ומשתכר בה: עתיר תקוע. זה שיש לו בתים הרבה ומשכירן ומביאין לו שכירותו ואין לו קול עושר כל כך: זהו בעל פלפול. שיושב בביתו ומוסיף מפלפולו על שמועתו ששמע דתקעע . היינו בתים כדכתיב ויעקב תקע את אהלו: עתיר משח. שהוא עשיר בדבר המדוד כגון איפות של חטים ואינו מרויח בהן אלא

שיודע לפרש ולחקור הכל: זה בעל תלמוד. שעוסק כל היום בהויות ותירוצים ובעל משנה אינו טורח שאין בה קושיות: רבא אמר איפכא. ימי עני רעים זה בעל משנה שהכל סתום במשנה. בעל תלמור פשוט לו הכל שרואה הקושיות ותירוצים וראיות שמסייעות זו לזו: יעצב בהן זה בעל משנה. שאינו יודע לפרש סתומות שבמשנה: יסכן בם. מתחמם בהם ומתהנה זה בעל תלמוד שמאזין ומבחין מה שבתוכו: שדעתו קצרה. רגזן: הרחמני. שדואג בצער כל אדם: אסתניס. דאנינא דעתיה: